

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Rakowsky Iván*

Cím: *Szépülő Budapest*

Forrás: *Budapesti Hirlap*

Bp.
(Hely)

1929. III. 31.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

F25.091

Hely

Idő

"1929"

Személy

Szépülő Budapest

Irtá **RAKOWSZKY IVÁN**

A városok fejlődésének két tényezője van. A hatóságok munkája és polgárainak szeretete. Nagy és jelentős városait elsősorban maga az állam szokta feldíszíteni palotákkal és gondosan megtervezett középületekkel. Törvények és közhatalóságok gondoskodnak róla, hogy a városok az esztétika, a közlekedés és a közegészség kívánalmainak megfelelően épüljenek meg. Mindazt azonban, ami ezen a kereten belül esik, a polgárságnak magának kell kitöltenie áldozatkészségével, amely a város iránt való szeretetből táplálkozik.

A régi Budát és Pestet királyaink és egyházaink régtől fogva díszítették jelentős középületekkel. A legrégebbek nagy része sajnos a török háborúk idején elpusztult. Ami ma belőlük áll, jóformán romjaikból teremtette újjá egy későbbi kornak szépért való lelkesedése. A török uralom megszűntekor Európaszerte nagyszabású építkezések folytak. Sajna, a budapesti polgárság anyagi helyzete ebben a korban nem engedte meg, hogy díszes otthonokat építsen magának és így a XVIII. század barokképítészete ennek következtében szintén inkább csak fölülről kapott munkát Budapesten, mint a polgárság jóvoltából. A kormányzat több monumentális épülettel tette fényesebbé

ez időben a Duna partján épült ikervárostart, s nem a város, de a nemzet gazdag előkelőségei építettek maguknak művészileg kiképzett rezidenciákat, elsősorban a budai várban. A polgárság építkezései szerények és dísztelenek maradtak.

A városfejlődés két tényezője: hatóság és polgárság csak a XIX. század elejével találkozott egymással és egyesült valóban esodálatosat teremtő alkotó erővé. József nádor, a tettvágygal teljes városépítő, a felső hatóságot képviselte, Széchenyi István köre a nemzet lelkesedését és azok a tehetős városi lakosok, akik a Múzeum, az Akadémia, a Lánchíd felépülésének korszakában az újonnan nyílt utcákat díszes gondval felépített neoklasszikus palotákkal rakták tele, képviselték a polgári lelkesedést.

A tetre vágyó, lelkes együttműködés kora azonban mihamar megszűnt. A század második felében egyesült három város fejlődésének történetéből a tárgyilagos szemlélő szomorúan kénytelen megállapítani, hogy hosszú időn keresztül egyedül a felsőbb hatóság, az állam volt az, amely az új székesfőváros monumentális fejlődéséért említésre méltó áldozatot hozott. Ebben a korszakban restauráltatott a királyi palota és a Mátyás-templom, épült az Opera, az Országház, a Bazilika és nyí-

lott meg állami hatóságok munkálkodása folytán a város két legszebb útvonala, az Andrássy-út és a Nagykörút. A polgárságból mintha kivesszett volna a városa szépségével szemben való szeretet. Mindenki olyat épített, ami egyéni ízlésének tetszett, mindenki a maga házát, vagy bérpalotáját akarta mentől hivalkodóbbá tenni és ezzel kapcsolatban könyörtelenül kovácsolta dísztelenné a városképet. A budapesti polgár ma is, ha épít, csak arra gondol, hogy a telkét mentől önzőbben kihasználja. Be akarja építeni az utolsó négyzetmétert, elfoglalni erdővel és kiugrásokkal az utca fölötti légtérrel is és a világért sem hajlandó áldozni, ha csak néhány köbmétert is a beépíthető térből azért, hogy az épület harmonikusabb és a környező utcakép szob legyen. Ha Budapesten utcát kell szélesíteni, vagy teret létesíteni, mindenki csak verejtékező ellentállás után hajlandó a hatóság részére leadni néhány négyzetölet. Valljuk meg őszintén, ez alól a kisvonalúság alól gyakran hatóságaink és igen előkelő köztisztviselleteink sem mentesek. Pedig ezeknek a négyzetöletnek átengedése, rideg szemmel nézve is, jó üzlet, mert azért a maradék telek értékének emelkedése és nagyobb jövedelmezősége bőségesen kompenzál.

Külföldön a városrendezést jövedelmező vállalkozásnak tekintik. **Vannak példák, hogy egyes városrészek rendezését, utcák nyitását, terek bővítését egyenesen magánvállalatokra bízzák, s ezek a rendezett városrész telkeinek értékemelkedéséből nagyszerű üzletet csinálnak. Nekünk a vá-**

rosrendezés ilyen vállalati alapra való fektetése nem szimpatikus. Mi csak odáig szeretnénk elmenni, hogy a városrendezési feladatok megvalósításában érdekelt polgárság szívesen adjon le egy töredéket abból a haszonból, amit neki az új létesítmények megalkotása jelent. Adja le nem hatósági kényszer alapján, de örömet. Telkének értékét ne azzal akarja emelni, hogy uszoras-módon építi be, hanem azzal, hogy környezetét díszesebbé teszi.

Megvan a történelmi oka annak, hogy a múlt század második felében hiányzott a polgárság lelkesedése Budapest fejlesztése körül. A székesfőváros a múlt század második felében rohamosan fejlődött, lakossága évtizedről-évtizedre majdnem felével szaporodott. A lakosság számának ez a felduzzadása nem származhatott a születések okozta természetes szaporodásból. Az új lakosság nagy részben bevándorló volt, amelyet a magyar föld távoli községeiből és nem kis részben idegen országokból vonzott ide a főváros nagyszerű fejlődése. Ez a polgárság természetesen nem szerethette olyan mélyen a maga városát, mint szerencsésebb helyeken és időkben az ősi polgári családok sarjai. A városáért való lelkesedés nem fűtötte annyira, hogy szépségeért önmel hozzon áldozatot. Idegennek érezte magát Budapesten, s a város nem érezte a magáénak. Ez a korszak azonban már lezáródott. A mai Budapest utcáit nagyrészt olyan polgárok lakják, akiknek apja, nagyapja költözött ide, ők maguk itt nevelkedtek, itteni iskolákban szívták

magukba a magyar műveltséget, ifjúkoruk ezer emléke fonódik össze a város történetével és lelkük nem egy szála rezdül meg a főváros sorsának változásaival. Ez a generáció lelkében összenőtt már a főváros szépségével és fejlődésével. Ez a generáció már úgy érzi, hogy saját magának ad, mikor városának ad és lelki örömet érez azon, ha egy-egy utca szebb lesz, egy-egy díszes tér nyílik valahol és valami szép keletkezik ott, ahol eddig egyhangúság honolt.

Nekünk magyaroknak minden téren kettőzött energiával kell keresni a fejlődést különösen olyan téren, ahol a külföld is látja és ahol az tekintélyünk és presztizsünk fokozására alkalmas. Ezért fontos manap, hogy Budapest fejlődésével is különös szeretettel foglalkozzunk. Aki a budapesti építkezések ügyét figyeli, az a polgárság lelkesedésének és a városfejlődés iránt való szeretetének mind gyakrabban ismétlődő megnyilatkozásait állapíthatja meg. Ez alapon jogunk van remélni, hogy ismét elkövetkezhetik egy boldog kor, amelyben a város fejlesztésében hatósági buzgóság és polgári szeretet egymásra talál. Nem csodákat várunk a szándékoknak ebből a szövetkezéséből, csak tágasabb utcákat és tereket, azoknak összhangzatos beépítését és szépségét. Ez utóbiból nem is nagyon sokat, csak legalább kevesebb olyat, ami idétlen és szemet sért. Budapestnek joga van hozzá, hogy hatóságainak és polgárainak együttműködése folytán a világ legszebb városa legyen.